

A 3940

==== MARIE HEIBERG ====

MURE-LAPSE LAULUD

K. SÕOTI
TRÜKK ◻
TARTUS ◻

A 3940

MURE-LAPSE LAULUD

MARIE HEIBERG

MURE-LAPSE LAULUD

„NOOR-EESTI“ WÄLJAANNE 1906.

1950:2233

MURE-LAPSE LAULUD

K. Sööt'i trükk, Tartus.

Ma kirjutan...

Ma kirjutan werega
hinge imelist saladust...
murede sügawuse
otsata hämarust...

Ma kirjutan, ja pisarad langewad mu silmist
laulu märgade ridade pääle.

Tume tuluke walgustab hämarat tuba,
mille seinu silmad ei seleta...
Õues kostab kange tormi müha,
süda tuksub nii arglikult, waljusti...

Ma kirjutan werega
hinge imelist saladust,
murede sügawuse
otsata hämarust...

Mu südames on elu.

Mu südames on elu
kui leekiw tuluke,
kui waikne hoogaw walu,
kui hõiskaw waewale.

Mu südames on elu,
on iha igatsus
ja waritsedes walwab
sääł juba wäsimus.

Mu südames on elu
kui leekiw tuluke, —
täis salalikku jõudu
ta hõõgub ülesse...

Minu kiigelaul.

Emma tegi hälli tuule pääle,
Taara taewa warjule,
pani otsa oru poole,
teise künka harjale.

Nii mind väikest õhtu õhud
õõtsutasid uinuma.
Esimese ema armu
jõin ma ööde murena.

Kalli isa kangeks kaitseks
oli mulle taewa tuul,
ema armul hellatajaks
oru oja leina-laul.

Nii ma kallid kaswasingi,
kaswasingi kangemaks,
tõusin teistest tugewamaks,
elu tarwis tüsedaks.

Me aia all männamets mühas.

Me aia all männamets mühas,
ta laulu mu rinnasse löi,
ta hääli ma pidasin pühaks,
ei ial neid unusta wõi.

See oli nii wangistaw waga,
nii pühalik, tume ta hää, —
kui määratu kauguse taga,
täis salajat sahinat sää.

Aeg lendas ja kaugele kandis
mind kodust ta woogude wool,
mõnd' õpetust, huwitust andis
mull' elu wäsitaw hool.

Kuid karjamaa mändade müha
mull' armsaks ikkagi jäi —
nii tõsine, tume ja püha,
ei seda ma unusta wõi.

Sina ja mina.

Meie oleme sugulased, sina ja mina, taga merede, üle mägede — oleme aga siiski sugulased... Ma tunnen, kuidas mu hinge walguse kiired teed otsiwad sinu poole ... ja hämara öö taga, kus kohiseb torm, peab olema päikese paiste, õitsew Italia ja sina, mu südame kallis!..

Kõrged on Alpid, sinine lõunamaa taewas ja sumbunud ta öö... siiski lähemal on meie kewade... lähemal mu sõber!..

Torm hulub õues ja ma nagu kuuleks kauguses su karjamaa kaskede tasast koha!.. „Tule tagasi kallis, tule tagasi sa!“ ... meelitas see, ja mu süda tuksub ja ihkab nagu sulisew mäeojake öö hämaras sinu poole...

Meie oleme sugulased — mu kodumaa... taga merede, üle mägede — oleme aga siiski sugulased...

Mis oli see?

Mis oli see, mis õhtu waikses õhus,
kui katkew kandle keeli helises,
mis tõustes, wajudes mu rinda rõhus,
et süda tummast walust wärises?..

Mis oli see, kui weere-wete woogu,
mis wahutades wangist wabanes,
kui paelumata pisarate hoogu,
mis waikselt nägemata weerewad?..

See oli arm, mis lõkkele löi rinnas,
kui kaugelt kodu tulles nägin sind,
ja higi, were pisaraid ja wermeid,
mu orja ikkes Eesti kodu pind...

Elu rõõm.

Ma tahaksin mängida mägede pääl,
mis kaugusest sinawad silma,
ja hüpata männiku latwadel säääl
ja waadata ilusat ilma.

Ma tahaksin tantsida tuuledega
mu ärkawal kodumaa pinnal,
ja õitsewat kewadet kaisutada
me orgude mägede rinnal.

Ma tahaksin laulda, et raueks mu häääl,
me põliste metsade wilus,
kuuwalgetel, waiksetel öösetel säääl
mu kodumaa kewade ilus.

Kewadel.

Jlus on kewade... Taewas sinendab heledalt, päike on juba kesk-hommikus... nii särav, nii kaugel... Tee on kuiw, wast wilu poolsel perwel wilgub rohu rüpes weel kastet... Kaugus on hele-hall ja waade wäsitab... Mõisa rukis tee ääres on nii ilus lокkaw, tume-roheline juba waksa pikune...

Kaugemal paistawad talu nurmed... mullas-tükkide ja kesa wahel on ka lapikene rohelist... rukis... See on nii harw ja lühike... alles kollakas, nagu oleks eila lume alt wälja tulnud...

Tee ääres lepiku kõrwal hoiawad lapsed karja... Poisikene paljaste jalgadega, õlest kübar pääs, seisab rukki-nurme ees ja puhub pilli... Tütarlaps lühikeste punaste riietega kükitab pisut eemal ja mängib kiwikestega, wahete-wahel altkulmu minu poole piiludes... Poiss ei waata... puhub pilli... näib jonnakat loomu olewat... tõmmu juuste ja punaste põskedega...

Päris maa tõugu mõlemad... „Olgu teie aeg ja teie inimesed paremad!“ See on kõik, mis mul nendele soowida oleks...

Tee wiib edasi, loogeldes üles mäele... Waksal punaste wagunitega ja alewiku majakesed hakkawad paistma...

Pea olen sihil...

Kewadel metsas.

Kui sõuaksid tumedast kaugusest walguse wai-
mud —
nii metsa sees sahiseb kewade salalik tuul,
ja ootel ja lootel on hingedes imede aimud
ning kotkana kõrguses lehitab lõpmata luul.

Ma istun all metsas ja kuulatan mändade müha,
mis kaugeneb, ligineb, kaugeneb lõpmata lool,
ja rinnas on tundmus, nii imelik, wärisew, püha,
kui läheneks wõimukas kohisew laenete wool.

Ja laulda ma tahaks, sest kewade suuruse tundest
ja laulda sest wägewast tumedast mühinast säääl.
Kuid sõna mul surutud südames warjude
sundest
ja magusast raskusest lämmastud hõiskuse hääl.

Põhja-waim.

Mets mühab ümberringi.
Ma seisatan lagedal
ja mõtlen: Küll armas on elu
siin Põhja taewa all!

Kui sügaw sinaw süli
end laotab ta üle maa...
Ja kuuskede õõtsuwail ladwul
käib kohin tuulena.

Ja metsa puude warjul
kui heljuks õnne-aim,
kui laulaks lõputa laulu
me kaitsja Põhja-waim...

Tee ääres.

Tee äärde wäsinuna
kord ist'sin maha ma,
et rõhkust rändamiseks
ja jõudu koguda.

Tee ääres söödil õitses
hulk õisi kollaseid.
Ma nop'sin mäe nõlwalt
säält palju, palju neid.

Ja nende mürgist lõhna
ma rinnal wäsinul
jõin uimastuse ihal
tee haljal kallakul.

All orus sonis oja
nii waiksel wulinal
ja jahe laene suudles
puu juuri kalda all.

Kui kaunis keset luhta
küll veel on weereda,
et järwe waikusesse
kord minna uinuma!..

Kuid minu tee täis tolmu
on põuast palawast,
wiib läbi õitswast ilmast
nii petwast, ilusast...

Õnne mälestus.

Ta tuli waikselt, heledalt, kui päike
ja oli südameta kewade;
ta järel aga kumas mure läike,
mu rinda hoowas walu tuline.

Sest naerateles kadus rõõmus palge
kord ära suwe taewa sinasse,
ta kuju warjas põua-pilw nii walge,
kui udu kerkis üle silmade.

Kuid mälestuse wirwe waiksel helgil
mu hinges loidab weel kui päikene,
mu õnne taewa hämarduwal telgil
jäi tulekirjana ta hiilgaw tee.

Unenägu.

Tormid laulavad, laened laksuwad merel metsikut laulu ja orgudes kohisewad ojad...
Oö on...

Tähed tukuwad wäsinult kohawates pilwedes...
Kõik on otsata hämar, ja looduse wäed jutustawad teineteisele oma wägewusest ja wõimust...

Peitu on pugunud inimesed, — kõik julged, kes päewa ajal suurustasiwad oma tarkusest ja wõimisest... Üksi tormid huluwad ja tormawad wõimsal kohinal läbi otsata pimeduse...

Aga... kuule, mis see on... nagu tasane kandle kõla... kostab läbi öö-tormide... waike laulu hääl...

Mäel ilmub imeline walguse kuma... wiiras-tuseline, liikuw... Ja nüüd weel teine, teisel pool mäge... Nad lähenewad... pikkamisi... ühinewad... Ja nüüd seisawad mäel roosakas walguses kaks inimeselast...

Tormid raugewad... kaowad kiirelt, kui põgenedes kaugele... ja pilwede wahelt wilkuwad tähed... Ma näen neid... Nad waatawad naeratades teineteisele otsa ja hakkawad siis käsikäes tasakesti mäest alla sammuma...

On need tõesti inimesed? Kas ei ole mitte inglid tormisid waigistama tulnud?

Ei. Need on kaks eksinud inimeselast, kes teineteist otsisid, teineteisele ainult ütelda tahtsiwad, et nad — inimesed on... Et siis edasi rännata ja jutustada hämarale ilmale omast õnnest... igawesest walgusest... armastusest ja rahust...

Läbi orgude, üle mägede kõnniwad nad ja kaowad siis waikselt piirita kaugusesse... Tähed heidawad heledaid pilkusi nende teele... Uinuwad lillekesed nikutawad nendele pääd, pimedus põgeneb nende eest ja tormid kardawad neid ning inimesed imestawad nende julgust ja rahu, millega nad üle mägede ja kuristikude rändawad...

Sest nad on kaks eksinud inimeselast, kes teineteist armastawad... ja usuwad...

Sa ise läksid kaugele...

Sa ise läksid kaugele,
ei tule tagasi,
kuid midagi mu hingesse
sa jätsid ometi:

Su õrnad, armsad helinad,
su laulud lahedad
kui kaunid kandle-kõlinad
mu hinges heljuwad.

Minu süda.

Just nagu unun'd tempel,
kus waimud walwawad,
ja aja waikset laulu
tuul tornis tuhistab.

Kus reas altaritel
on tolmun'd pühadus
ja palwetades tasa
sääl wiibib üksildus...

Ja püha piltide alla
see põlwitab kuulmata...
Kuis särawalt nad waat'wad
sääl läbi hämara...

Just nagu unun'd tempel,
kus waimud walwawad,
ja aja waikset laulu
tuul tornis tuhistab.

Waiksel ööl.

Waikus täidab unistawat ilma ;
mõttes uinumas on mets ja maa ;
ojast tõuseb üles niisket külma,
laene suudleb udu-ringiga.

Waikus... süda tuksub pais'was põues,
hinge täidab ime igatsus...
Kõrgel täherikkas taewa õues
sähwab imeline helendus.

Hiilg'wa tähekese särav sadu —
kuhu wiis sind igawiku tee ?
Tähendas see minu elu kadu
määratuma aja meresse ?

Waikus... taewas magab hämaruses,
udu warjud mäng'wad hiies mäel...
Mina aga tunnen — elu mure
puudutab mind külmal, waljul käel...

Suwe ööl.

Küll waatan waiksel tähte walgel
ma üle metsa, üle maa,
kus walge tee kaob kaugusesse —
kuid minu hing ei rahu saa.

Küll peaks säält ilmuma kui ime,
kui kaua ootud õnn mu eel —
kuid öö on end'selt waikne, pime,
kuu hõbe-selge uinub teel...

Ei ole ilmas rahu hingel,
ei soowimistel seisatust...
Mu süda otsib igawikku,
mu hinges nutab igatsus...

Õhtune jalutuskäik.

Ma käisin järwe kalda pääl, —
wee waikseid laeneid waat'sin säääl,
mis liuglesiwad kaldani
ja loksusid sääält tagasi.

Järw küll nii sügaw, pime näis,
et wärin kehast läbi käis —
ma siisgi tahtsin laenena
ta hämaruses liugleda.

Ju jõuab sügise...

Ju jõuab sügise... Puu lehed lööwad kolletama... tuul kohiseb kurwalt all männametsas ja kaugus on udune...

Sa ei tule veel...

Kaeblikult kostawad kure hääled kõrgel pilwise taewa all ja kaowad siis nagu leinates... kaugele... kaugele...

Sa ei tule veel...

Meri ei mühise enam... ta laened on raugenud... Nad nagu teawad, et sügise jõuab... ja talw tuleb... mil nemadgi uinuwad walge waiba all... wagusalt... wagusalt...

Tule ometi... tule ometi, mu südame sõber!..

Õhtu eel.

Mäel helisewad haua-kellad
kui leinal läbi looduse ;
need hääled kurtwad, ärdad, hellad
mull' wärisewad hingesse.

All orus karjasöödi rajal
käib karjalapse mure-laul ;
ja sügis-metsa wastukajal
tall' kohab kaasa winge tuul.

Säält raagus, koltun'd puude wilus,
laul lehwib üle wainude,
kaob taewa sinetawas ilus,
kui kahetsedes, kaugele...

Ja haua-kellad helisewad
mäelt alla orgu kaua weel,
ja karjalapse kurba wiisi
ma kuulen nutwat wainu teel...

Kartuliwäljal.

Kui kohelat mulda segasin ma,
ja peenar ju lõpule wiis, —
õrn õhtu-tuul kellade helina
mäelt kõrwu mull' kandis siis.

Üks hing on jällegi kodu läin'd,
on rahule saanud üks rind...
Mis oled ka teinud, kus oled ka käin'd —
must maamuld katab nüüd sind...

Mu süda... ka sinagi rahule saad,
kord tulewad pilkased ööd!
Kuid seni ma segan weel kohelat maad...
teen lõpuni wälja pääl tööd...

Kündja laul.

Rutta, rutta, ruunakene,
wea wagu wirgasti!
Õhtu sõuab, õhtu jõuab,
pea rauged päikene.

Ribake weel linamaada, —
seitse sülda laiuti, —
ülesse meil ühes a'ada
liginewa õhtuni.

Rutta, rutta, ruunakene,
wea wagu wirgasti!
Õhtu sõuab, õhtu jõuab,
pea rauged päikene.

Sügisel.

Õues on hämar... Puud seisavad sirgelt ja on nagu mõttesse jäänud, üksi harwad koltunud lehed liiguwad tasasel tuulel...

Kaugus on udune...

Mu süda tuksub tuntawalt ja rinnus huikab elu... Kas on ta sääl udu taga, mu kewade ja mu õnn, millest mu hing unistab ja nagu eksinud walguse wirwe mängib mu südame hämaral merel?..

Peaks ta lahkuma, see udu, et kerkiks päike ja selgiks süda ja ma kord aru saaks kaduwa elu igatsewast õnnest, millest hing unistab ja nagu eksinud walguse wirwe mängib mu südame hämaral merel!..

Su waene laps wist olen mina.

Su waene laps wist olen mina,
oh elu must ja murelik!
Nii läbipääsemata sina
ja otsata kui igawik.

Hall igawene udu katab
su taewa madala ning maa
ja hämarus kõik kinni matab —
ei sihti seletada saa.

Küll kõik nii waikne, kõik nii waga,
täis rahu hämaruse ilm —
kuid igatsus ei uinu aga,
ei suigu sihti otsiw silm.

Waid hinges eksib kauge kaja
ja heljub walgus, wabadus —
kas purustan su udu raja,
oh neetud ööde hämarus!

Sügisel metsas.

Taewas on udune... Läbi metsa prao paistab
tume walgus... Ja lumi liugleb ja lumi
liugleb...

Mu südames on uneaeg
ja uinub igatsus...
Nii tuttav mulle lume-tee
ja metsa hämarus...

Ja taewas hall ja udune,
weel wähe wilgub ta,
ja täidab rinda rahuga
kui wäsimusega...

Küll hinge põhjas õhkub weel
arg elu kiireke...
kuid metsas uinub hämarus
ja suigub sügise...

Laske mind kaduda sinna hämarasse metsa,
kust paistab tume walgus ja kohiseb tuul... nii
wäsinult... tasa...

Sääl haljail oksil uinuda
ma tahaks magust und...
kui tume taewas, hämar mets
ja liugleb walget lund...

Kuu walgel.

Kuu-walge paistab esimesel wärskel lumel...
Taewas on tume-hall ja naabri talu köögist
paistab hele tuli...

Õõ selgib...

Pilwed lõõwad ikka rohkem ja rohkem lahku...
Juba säravad üksikud tähed ja häbelikult waatab
täis kuu udu karwa pilwedest alla...

Kui hää on... Rinnas heljuwad kaua uinu-
nud lootused ja elu selgib... ja elu selgib...

Käisin üksi tähte walgel.

Käisin üksi tähte walgel
mööda pikka teed,
üumber uinus wärske lumi,
kaugel sõitsid reed.

Leinal nuttis minu süda...
Tühi põllu nõlw...
üle selle läks mu rada,
pikk kui elupõlw.

Waatasin ma kaugemale —
ei säääl sihti näe...
Mure musta hobusega
sõitis üle mäe...

Tähtede waatel.

Näe, noormees, kui selge on taewas,
kui ilus kuu kumendus jääl,
kui walge, kui puhas on lumi
ja kaugus nii selge on säääl.

Miks möllawad marud su rinnas
ja kirgedes sätendab silm,
kui jumalus ise on heljul
ja neitsina uinub kõik ilm?

Kas hinges auu-tundmus ei ärka,
sul tähtede hiilguse ees,
kes teedelt ei eksi, ei wanku
säääl sinawa kõrguse sees?

Säääl piirita sinendaw selgus
ja kumab kuu kahwatu ring;
all pimedas mässawad kired,
täis hõögawat igatsust hing.

Lõputa teel.

Surm kõlistab kannukseid kaugel
ja tähed, need wilguwad sääl...
Mul anguwad pisarad laugel
ja waikib ohkete hääl...

Maas särab ja sätendab lumi,
tee sinendab, uinub mu ees,
ja taewas on talwiselt tume,
kuu kumendab kõrguse sees...

Hing wäsinud... igatsus õõgub,
kui sumbutud tuluke weel,
ja rinnas on salaja walu ;
ei lõppu näe lumisel teel...

Surm kõlistab kannukseid kaugel,
ja talwe-öö tukkub sääl...
Ma seisatan, pisarad laugel,
kesk lumiste wäljade pääl.

Tee lahkmel.

Minge ära, kuradid! Ma tahan üksinda olla, et tühjendada musta, kibedat elu-karikat toredalt ja põhjani...

Ma tahan tunda mure sügawust, tõe tumedat tõtt ja meeleäraheitmise hämarat õndsust...

Raskem rauast peab rist mu rinda rõhuma ja ahastus mu hinge, kus walusamalt kui tuli õögub elu, ja weripunase leegina loidab lootus — ja mu hinge kaisutab nõdrameelne ahastus.

Ristteel seisan ma; missugune rada wiib edasi mind?

Mind wõidab kas meeleäraheitmise ääreta tühjus, igawesti saladuslik mure otsatu õõ... wõi kerkiw koit, elu ja tore wõit sääl tumedas kauguses.

Minge ära, kuradid! Ma tahan üksinda olla, et tühjendada musta, kibedat elu-karikat toredalt ja põhjani...

Mure.

Miks ei peaks ma sulle laulma,
hämar sügawus,
meeleäraheitmise legendiku,
ainus hallik —
mure!..

Kui palju olen ma joonud
üksilduse radadel
eksides
su tumedast weest,
mis mind kosutama pidi
walguse teed otsides
päikese ja elu poole!..

Sügaw oled sa
ja waikne
nagu tähtita taewas
sügise ööl...

Kuulmata walusalt
weerewad
su selgimata pinna
terawad laened
januse jooja
õõguwate huulte wastu...

Wahest annad sa
üksikule rändajale
oma raskemeelse rahu —
wäsimuse.

Janu aga ei ole sa
kellegil kustutanud,
kes ial on joonud
su tumedast weest —
kuni ta leidis
otsitud tee
päikese ja elu poole,
ehk wäsinult waibus
meeleäraheitmise
hämärase öösse...

Ma ruttan vastu tormi.

Ma ruttan vastu tormi,
ja palged põlewad,
kus külmast talwe tuulest
on angun'd pisarad...

Tee raske... läbi saju
tuul õhkab männikus...
ja waikimata walu
mul tuikab südames...

Nii kaugel, kaugel, kaugel,
kus tõus'wad lume-mäed
mul paistsid õhtu raugel
kord õnne unenäod...

Nüüd ruttan vastu tormi,
ja palged põlewad,
kus külmast talwe tuulest
on angund pisarad...

Sõber.

Ma ise käin oma rada,
ma ise käin üksinda;
ei kellegi päale mul loota,
ei kuhugi toetada.

Teid saadavad sõbrad ja tutwad
ja wennad ja wanemad säääl, —
kuid mul pole ühtegi sõpra
laia lageda ilma pääl.

Ma ise käin oma rada,
ma ise käin üksinda
ja ainult üht ustawat sõpra —
mu julgust — usun ma.

Kus oleks hää?

Kus oleks hää, kus wait ja waga,
kus ükskord puhkaks roidun'd rind,
kus tõuseks ühes julgusega
mu maha murdun'd elu hind?

Ei kusgil. Kesse ei näinud,
et mure unes wõiks uinuda,
et iha hingest enne läinud,
kui waim on leidnud kodumaa!..

Waid hingest laulul wiimse leina
ma pean ilma ohkama:
kas murrar musta mure seina,
ehk hauda waon murtuna.

Elu tormis.

Ei ial õnne unistades
sa elu tormis kätte saa,
kus tüürijalt töö julgust nõuab
ja kaugel kallas, kindel maa.

Wast armas, sihti unustades,
küll oli hõljuw une-hoog,
kui meri säras päikse paistel
ja sini-weel ei weeren'd woog.

Kuid kadus rahu — tormid tõusid
ja wete-wäli wahune,
nüüd maru kohisewal lennul
lööb hiigla laeneid ülesse —

nüüd peab julgust, jõudu jääma,
ja tahtmist wõitlemiseks weel!
Ei tohi sihti unustada,
kui hädaoht on hirmus eel!

Laew tüürita, — see ära eksib,
nõrk hing ei hirmul wastu saa...
Kuid kindlal sihil — läbi tormi!
Ilm julgetele — kodumaa!..

Suur peaks olema see laul.

Suur peaks olema see laul,
mis laulaksin nüüd ma —
ta peaks kostma üle maa
ja mere mässawa.

Ta peaks kostma kaugele,
kus mure põline, —
ja lootwalt lein' ja laugele
sääil saatma silma-wee.

Suur peaks olema see laul,
mis laulaksin nüüd ma —
ta peaks kostma üle maa
ja mere mässawa

Hällilaul.

Liigu orsi, kiigu orsi,
kõigu, kõigu, kase ladew,
kõigutele kanget meesta,
kanget meesta, tarka tütart.

Jää tuttu, tuwikene,
maga, minu marjukene,
suru silmad, sirgukene,
kuni ärkad koidu ajal.

Tähte silmad waat'wad taewast,
tunnistawad tulewikku,
näewad ette õnnepäewad,
õnnepäewad, mured, waewad.

Kuid ei teata taewa tähed,
üttele nad ei sõnakestgi,
kas on häda ähwardamas,
ehk on walu waritsemas.

Jää tuttu, tuwikene,
maga minu marjukene!
Mureni weel mitu maada,
waluni wiisi wilu-metsa.
Jää tuttu, tuwikene,
maga, maga, marjukene!

Mu kodumaa.

Ma palju armast pean jätma
ja palju kannatama ka,
kuid suurem minu murelastest
küll oled sina, kodumaa!

Mul tume tee ja raske rada
ja murdev minu elu-töö;
ei kuma koit, ei helgi eha,
maad matab piiramata öö...

Kuid murdumata uhkusega
mind senini usk hoidis see,
et selgitatud kodu pinnal
kord selgib ka mu okas-tee.

Ma palju armast pean jätma
ja palju kannatama ka,
kuid suurem minu murelastest
küll oled sina, kodumaa!

Miks on nii kitsad meie nurmed?

Miks on nii kitsad meie nurmed, nii soosed meie niidud?.. Miks kasvavad meie kindudel ainult karikakrad ja mitte toredad wiljapuud, millede all nii armas oleks istuda?..

Miks käib päike nii madalas, ja paistab nagu udu sees ja tõuseb ja wajub ikka nii ühte moodi säääl hämaral merel, kus millalgi torm ei tõuse ja laened ei laksu, waid kõik uinub ju sadanded aastad täis rahu?..

Miks on nii künkeline meie maa ja nii tolmune meie taewas?..

Öösel mere ääres.

All otsata hämaras kohawad weed
üht igawest imelist juttu ;
kui walguse juurde nad otsiwad teed
ja tungiwad, tõttawad ruttu.

Ja walgus kui sõuaks ju wõidule säääl,
kus lõpewad laenete kojad.
Ja sügawas hämaras kohiseb hääl,
kui kisendaks orjade sajad :
„Ta tuleb, ta tuleb, ta tuleb!“

Kuula: walgusest imelist juttu...

Kuula: walgusest imelist juttu
westab sügaw, salalik öö.
Tumedast kaugusest kostab kui nuttu,
sähwab seppade sätendaw töö...

Taewas kiirgawad, kukuwad tähed,
põhja walgus nii punane näib...
Tasa, arglikult hämarus walwel
üle uinuwa ilma käib...

Mägedel hõisataks imelist lugu —
kostab wabanen'd wangide hääl:
„Ärka üles, sa uinunud sugu!
Hommiik algamas ilma pääl...“

Ju kumab koit...

Ju kumab koit ja waba hõiske hütte
käib läbi helisewa hommiku,
ja põues ärkab uuest' priius' püüe —
öö mustad warjud jääwad maha ju.

Mäe tipud punetawad koidu kullas,
all hiies helid uuest' ärkamas
ja hämaruses uin'was muru mullas
ju öied sooja tuult on märkamas.

Oh kerki koit ja kuma kuldsel kiirel
ja paista päike üle kodumaa!
Ei siis me õnnetumat maad ja rahwast
öö warjud enam oma alla saa.

Ingel.

Korra tuli ingel taewast maa pääle ja tegi onnikeste madalad ukсед lahti, nii et hele walgus sinna sisse paistis ja nad nägiwad oma wiletsust ja räbalaid ja häbi...

Ja hää! hüüdis: „Waatke, ma kuulutan teile walgust ja wabadust. Tulge!“

Kõik jooksiwad uudishimulikult wälja... Ingel seisis lumi-walgete riietega särawa päikese paistel ja näitas käega kaugemale mäe poole. Sää! haljendasiwad rõõmsasti puud, laulsiwad linnud ja paistsiwad walged majad suurte kõrgete aknatega... Ja sää! elasiwad inimesed nii priskete nägudega ja rõõmsad ja tegiwad oma tööd.

Ja ingel seisis lumiwalgete riietega särawa päikese paistel ja näitas kaugemale... .

Ja nemad, nende onnikeste elanikud, seisiwad ja waatasiwad ka ja unustasiwad oma räbalad ja häbi...

Kuid ingel waatas kurwalt nende pääle ja tõusis tasastel tiiwa löökidel kõrgesse sinendusesse, kust ta oli tulnud...

Kaheldes seisiwad nad sää!... Ühed pööra-
siwad tagasi onnidesse, tagasi oma wiletsusesse
ja räbalatesse... Oli sää! ju wähemalt soe, mis
sellest, kui ta lämbunud õhk hinge kinni panna
ähwardas...

Teised, kes edasi minna katsusiwad, pööra-
siwad ka peagi tagasi, sest wäljas oli nii külm ja
okas-tee, mis mäele wiis, oli nii ahtakene ja
raske...

Kuid üks ei hoolinud ometi sellest. Rahulikult,
tagasi waatamata astus ta edasi. Ei ta nurisenud,
ehk küll okkad ta jalad lõhki kiskusiwad, nii et
punased, soojad werepiisad neilt maha lumele
langesiwad... külmale walgele lumele, mis kui-
wanud okkaid täis oli... Kindlalt astus ta edasi...
Kuid pisarad, mis walu ta silmist wälja surus,
weeresiwad ruttu ja särawalt mööda ta palgeid
alla riinetele ... weeresiwad ruttu ja särawalt...

Ja walgemaks ja walgemaks läksiwad ta riid-
ed... palgelt kadusiwad kõik endise madaluse
märgid... Silmades oli midagi selginud ja esi-
algne hing wõis ennast jälle wabalt näidata...

Ta oli mäele jõudnud...

Orjad.

Neid oli hää salgakene põgenejaid orje. Ilma sihita, ilma kodumaata eksisivad nad kõrbes ja otsisivad mägesid, kuhu asuda wõiks...

Mägedele tahtsiwad nad oksadest onnikesed üles teha — igapäewaseks mureta eluks.

Kui oleks õhtu ehk oleks hommik, nad seisaksivad oma onnikeste ukse ees ja waataksiwad lõuna-õhtu poole.

„Säält meie tulime,“ sõnaks üks.

„Ja kui kaugelt meie ringitasime, Põhjust mööda; kuid ometi oliwad mäed otse koidu kõrwal, nagu reisi algul nägime,“ lausuks teine.

„Kõrbe tee on imelik.“

Nii umbes oleksiwad nad rääkinud, aga nüüd eksisivad nad alles kõrbes ja otsisivad mägesid.

„Mäed!“ hüüdis üks noor ori, kes teistest pisut eespool sammus, terawasti hommiku poole waadates.

„Mäed!“ tõendasivad ka teised ja kiirustasivad sammusid.

Kõrged nad küll ei oluud, aga mäed oliwad nad ometigi. Ja kui palju rõõmustawat rohelist pika tee järele!

Nad ronisiwad üles ja tegiwad sinna omale onnikesed, nagu nad oliwad unistanud.

* * *

Oli hommik. Päike tõusis punetades kaugest kõrbe äärest ja nende jäljed paistsiwad kuld-rajakestena walgustatud liiwa lagendikul...

„Alla waade on armas ja mitte sugugi liiga kõrge ja tühi,“ sõnas üks.

„Tore ja kodune,“ ütles teine.

Muud waikisiwad rahul olles. Ainult üks noor, kes teistest eraldi käis, ei lausunud sõna, pääd käe najale toetades waatas ta kaugemale...

Taewakaar oli hallikas tume... Hommikuse päikese heledad kiired walgustasiwad tühja armuta lagedat kõrbet, mille wärwid nii kokkusulawad ühesugused oliwad...

„Mis sa mõtled?“ pärisiwad teised.

„Ei näe kaugemale... Ainult taewas, päike ja kõrbe ning mäed... ja see elu siin... täis und...“

„Noh kuhu sa siis õige tahad? Tühi kõrbe ees ja taewas taga... Ega sa taewasse ikka saa.“

Teised naersiwad.

„Aga kust meie tulime?“ küsis noor.

Teised mõmisesiwad: „kust?“...

„Need on rumalad, lapsikud mõtted,“ kääras üks wana, „heida parem magama.“ Pani pää maha ja hakkas norskama. Noorgi pigistas silmad kinni ja katsus uinuda, aga see ei läinud...

Walus igatsus lõi rinnas lõkkele ja imelikud mõtted ja pildid wuhisesiwad wahetpidamata ta meeles, ja kõik keerles ringi ühe neetud tule sarnase keskpunkti ümber...

Päike oli kõrgemale tõusnud ja paistis heledasti üle sinendawa kõrbe, ning küljealune läks wäljakannatamata palawaks.

Noor tõusis kindla nõuuga üles ja waatas hommiku poole.

„Sinna ma lähen,“ otsustas ta siis, ega waadanud enam kordagi tagasi. Hing täis imelisi igatsusi ja unistusi rohikate metsade, wiljakate nurmede ja selgete hallikate järele, mis kuskil kaugel halli taewakaare taga pidiwad olema, tõttas ta edasi.

Päike paistis kesk-hommikust, taewakaar oli hallikas-tume ja ta jäljed jäiwad kuiwasse kõrbe liiwasse, nagu jänunew wee-tee...

* * *

Suur oli orja rõõm waewalise rändamise järele kaugel rohelist metsa ja nurme nähes.

Ta unustas wäsinud jalad ja sõmerlise kõrbe ja tormas hõiske hütidega maa ja mägede poole...

Otse kõrbe äärel õitses juba hulk lillesid ja nende lehed oliwad täis otsekui kiirgavaid kuld kibemekesi...

„Siia teen mina oma kodu!“ hüüdis ta hõisates ja kaisutas puid ja suudles lopsakaid lillesid...

Ja ta hing awanes maa ilule ja wõttis enese sisse mäed ja mägede hallikate sügawuse ja pärli sära...

Sinine taewas andis talle muutmatuse ja ilu, päike jõuu ja wesi salawõimu, mis kaljud purustab ja tühjad nõmmed õitsewateks wilja wäljadeks ümber muudab.

Ja ta kündis üles suured nõmmed ja näitas mägede hallikatele teed mere poole, läbi tühjade orgude, läbi soosete luhade, neid eluga täites.

Ja nii sai ta selle maa kangelaseks, kellest tulewate põlwede laulikud suuri lugusid lõiwad ja kelle töösid ei unustanud meele tuletamast ei hallikad, ei jõed, ei kõrged mäed...

Tuksata, elu!

W eel tuksub nii elu ja kerkib mu rind
ja süda see paisub ja meelitab mind:
Oh tule ja jõua ja sõua!
Näe kaugel ju kumendab koidiku kiir
Ja mägedel walendab walguse wiir —
eks hommik ka sullegi jõua!

Oh heida ju hingest öö warjude sund
ja ärka ja jäta kord hämarat und
ja tule ja hüüa ja püüa!
Näe walgus, kuis awab ta kauguse eel —
sää! tuhande töötatud õnnede teel
eks sinagi hõiska ja hüüa.

Ah, paisu, süda, ja kerki, rind, —
oh tuksata, elu! ma armastan sind!
Ja tulen ja kuulen ja luulen!
Õrn helin ju heljumas: hommik on eel:
näe walguse wirwe kuis walendab teel —
ma koidikust sõnumid kuuleks...

Uus laul.

Ei ma laula laene laulu,
ihka wete wiisisida,
sest et torm wiib laene laulu
wete woogu wuhinaga,
paiskab wastu laenesida
piiskadessi pisarella
sügawusse suikumaie
wäetima wõimulla.

Laene ihkab laksumista,
woogu weeru wiha all,
läike aga rahulikult
läigib laenel liikuwalla.

Mina ihkan päikse laulu
taewa sini sügawusest,
mis kui kerkiw koidu kuma
helgib hinge elustades
talwe une tarretusest.

Küll oled sa ilus, oma maa!

Küll oled sa ilus, oma maa, kui ma sind waatan
kerkiwa koidupuna roosilisel udul... ja edasi
näen sind, unistades, walguse waniku all...
hõiskawat ja õitsewat... kauguses ja ilus...

Mägede tipud punetawad juba koidu kullas...
ja walgeks lööwate wainude päält heliseb... nagu
rõõmus lootuse laul... ülesse walguse poole...
aga saludes walwab weel sügaw waikus... ja orud
on täis hämarust... ja und...

Mägede tipud punetawad juba... taewas lööb
heledamaks...

Koit kerkib...

Mill' kaob hämarus ka orgudest... mill' lah-
kub udu... ja walgus wõidab?..

Jõe saarel.

Kewade... Wõimsad on tuuled, kõrged on pilved ja ärkamise laulu mühaved metsad, aga minu rinnas on nii waikne ja kitsas...

Ma istun jõe saarel ja waatan, kuidas wahused laened kord tõusewad, kord wajuwad ja ikka edasi tormawad, tihedaid jäätükikesi wõidurõõmsalt lõhkudes ja weeretades...

Ühe killukese wiskas laene otse minu ees kaldale.

Ta langes ja sätendas weel kord päikese poole ja liugles siis mu jalge ette kulusse, kus noor rohi juba tärkama oli lõõnud...

Mu kuiwad huuled liikusiwad ja tasa küsisin ma, esiti kulusse, siis üle sätendawa jõe sinendawatele mägedele waadates:

„Kas see ikka nii on?“

Pehmesti naeratas jõgi ja waikselt sinetasiwad mäed:

„See on ikka nii“...

Ehk mis sina arwad, mu süda?..

Mitte, mitte... ehk... aga... ei tea...

Kõrgemal on minu kodu.

Kõrgemal on minu kodu,
kus see kuu on kumamas,
kõrgemal mu eluase,
kus need tähed säramas.

Kätte saamata mu ihad,
unistaw mu mõtte lend, —
leina-hinge igatsused,
harwa ilmutawad end.

Kõrgemal on minu kodu,
kus see kuu on kumamas,
kõrgemal mu eluase,
kus need tähed säramas.

Mis ial Sinu kõrgusel.

Mis ial Sinu kõrgusel
on tegemist maailmaga,
et oma waewa köidikutes
nad hüüawad Sind: awita!

Maas keeb ja kihab mulla süli
ja rahwas tapleb rahwaga —
wast ainult hinge sügawustes
su ligidust wõib aimata.

Mis ial Sinu kõrgusel
on tegemist maailmaga,
et oma waewa köidikutes
nad hüüawad Sind: awita!

Ma usun...

Ma usun, et üks kõrgem vägi
küll on ja peab olema,
kes meie elu algust nägi
ja tulewikku tunneb ka.

Kes igawesti ette teadis,
mis on ja peab olema,
kes kindlas sihis ette seadis
me inimeste elu ka.

Ja et sest väest üks osa minus
ka on ja peab olema:
kuis muidu elu tühjas kõrbes
wõin loojaks olla mina ka!

Kui tõusewad taewa all tormid.

Kui tõusewad taewa all tormid
ja mässawad merel ja maal,
ja laulawad mühawat wiisi
wood walusal laenete ra'al.

Ja uhuwad kaljuseid kaldaid,
mis seisawad kindlasti,
et pörkawad wihased laened
kõik merele tagasi.

Kui piilub päikene pilwist
ja naeratab laenete tööd,
ja waigistab laenete möllu
ja peletab tormist ööd.

Kui wahel ka pilwesse peidub
ehk õhtule weerebgi,
kuid laened ja tormide kohin
kui raugewad tasasti:

Siis tunda, et walgust kõik püüdmas
ja ihkamas hämara all,
ja igawest wabadust, rahu
kõik ootamas läheneval.

Mill' jõuab küll walguse wõidul
kord rahule ihkaw ilm?
Mill' igawese täiuse aadet
maa põrmus seletab silm?

Elutee ääres.

Nad tõttawad mööda kõik tasa wõi ruttu
ja ei tule kunagi tagasi;
neil nägudelt paistab kas naeru wõi nuttu,
kas rõõmu wõi kurwastust alati.

Nad tõttawad mööda ja tõttawad üle
küll mägedest, lossidest, haudadestgi —
ja maa neil' siis awab oma sügawa süle
ja wõtab neid hõlma wiimati.

Kuid tulewad uued — ja nemadgi kaowad,
kes kartes, kes lootes, kõik kaugusesse;
ja aastate tuhanded warjuna waowad
sääli endiste unustud hauale...

* * *

Ma waatan ja mõtlen ja küsima pean:
— Kust tulete, kuhu lähete?
„Kust minagi seda sull' ütelda tean, —
meid elu aga sunnib — edasi“ ...

„Me wõitleme, püüame walguse poole,“
nii hulga seest wastused kostawad:
„me rajame õnne tõus'wale soole —
kord algawad ajad siis paremad.

Kui ise ka meie küll wõitluse wilja
wast omades päewades näha ei saa,
kuid tulewad tunnewad wara ehk hilja,
mis kauguses nägime kujunema.“

* * *

Tee tolmab nii paksu ja peenikest liiwa,
mis päikese paistel punane näib...
Kuid waat'mata tagasi, waat'mata ümber
hulk kihades, keereldes mööda mu'st käib.

See näitab kui narrimäng kuninga kojas:
kui salajalt sunnitud, seatud teel
siin kerkiwad sõjad ja raugewad rahwad
ja asemel' tõusewad wõimsamad weel.

Nad midagi otsiwad, midagi nõudwad —
täis tuld ja wiha ja ägedat meelt —
kuid seatud ringis kõik[?]edasi sõudwad
ja warem ehk hiljem kord kaowad eelt.

Jah, sügaw ja tume on kauguse süli,
näe, kaugel sääl kustub ta's walendaw tee...
sääl lõpewad käigud ja tühine tüli
ja waiqus wiib silmadest weerewa wee.

Kuid millal küll selgib see tolmune taewas
ja sätendab heledalt päikese kiir
ning leiawad rändajad rõhuwas waewas,
et tumedal kaugusel siisgi on piir!

Nüüd ringis me käime ja salajal sunnil
kord tagasi jõuame tallatud teel;
kuid ümber on otsatus, — sätendaw päike
meid wäsitab lõpmata tolmusel teel.

Kuid ümber on otsatus, — sätendaw päike
meid meelitab igatsus-merede weel'
ja hingedes wirwendab lootuse läike
sest nõiutud ringist kord pääseda weel.

Tõe otsija.

Kord elas inimene, kes tõtt otsis... nagu see õige oleksgi!

Ta tundis inimesi, oskas nende nägudelt ära lugeda elutõe saladuslikka märkisid, aga ühestgi ei leidnud ta tõtt nii, nagu ta teda otsis...

Kauge metsa üksildusesse läks ta, ehitas sinna sulisewa ojakese kaldale omale väikese maja ja leinas säääl elades inimeste leidumata elutõe selginud sära...

Kord kewadel istus ta oja kaldal. Õhk oli sume, päike paistis selgest taewast, wärske kaste läikis rohul ja mõttes weeretas lätte oja hõbedasi woogusid.

Imelik rõõm täitis tõe otsija südant.

„Miks ometi selles nii ilusas ilmas mitte ühtegi ilusat inimest ei ole?!“ kurtis ta.

Ta waatas ümber ja peatas mõttes oma tumeda warju juures rohelist metsa murul.

Lätte oja aga weeretas endisel wulinal woogusid, läikles ja naeratas, naeratas ja läikles...

Mees silmitses ikkagi oma nagu enam ja enam heledamaks minewat warju rohelisel metsa murul, kuna ta enese südames õrna kewade tuule taolist õõtsumist märkas... Nagu külm udusein wajus ta waate eest ja ta nägi oma rinna waikses üksilduses seda, mida ta teiste juures nii kaua asjata oli otsinud: kadunud kewadet... elutõe selginud sära...

Sisekord:

Ma kirjutan	5
Mu südames on elu	6
Minu kiigelaul	7
Me aia all männamets mühas	8
Sina ja mina	9
Mis oli see?	10
Elu rõõm	11
Kewadel	12
Kewadel metsas	13
Põhja-waim	14
Tee ääres	15
Õnne mälestus	17
Unenägu	18
Sa ise läksid kaugele	20
Minu süda	21
Waiksel ööl	22
Suwe ööl	23
Õhtune jalutuskäik	24
Ju jõuab sügise	25
Õhtu cel	26
Kartuli väljal	27
Küндja laul	28
Sügisel	29
Su waene laps wist olen mina	30
Sügisel metsas	31

Kuu walgel	32
Käisin üksik tähte walgel	33
Tähtede waatel	34
Lõputa teel	35
Tee lahkemel	36
Mure	37
Ma ruttan vastu tormi	39
Sõber	40
Kus oleks hää?	41
Elu tormis	42
Suur peaks olema see laul	43
Hälli laul	44
Mu kodumaa	45
Miks on nii kitsad meie nurmed?	46
Õösel mere ääres	47
Kuula: walgusest imelist juttu	48
Ju kumab koit	49
Ingel	50
Orjad	52
Tuksata, elu!	56
Uus laul	57
Küll oled sa ilus, oma maa!	58
Jõe saarel	59
Kõrgemal on minu kodu	60
Mis ial Sinu kõrgusel	61
Ma usun	62
Kui tõusewad taewa all tormid	63
Elutee ääres	65
Tõe otsija	68

Rbl. 5.-

HIND 40 K.